Lietas arhīva Nr. A42-02287-18
ECLI:LV:ADRJVTN:2018:1114.A420228718.4.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Valmierā 2018.gada 14.novembrī

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnesis G.Ploriņš,

piedaloties atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Ieslodzījuma vietu pārvaldes pārstāvei /pers. A/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. B/ pieteikuma par Valmieras cietuma amatpersonas faktiskās rīcības, pieteicēju un viņas dēlu 2018.gada 3.aprīlī laicīgi neizlaižot no satikšanās telpas, atzīšanu par prettiesisku un nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu 430 *euro* apmērā.

Aprakstošā daļa

[1] 2018.gada 16.aprīlī Ieslodzījuma vietu pārvaldē (turpmāk – pārvalde) saņemts pieteicējas /pers. B/ iesniegums par Valmieras cietuma amatpersonas faktisko rīcību, pieteicēju un viņas dēlu 2018.gada 3.aprīlī laicīgi neizlaižot no satikšanās telpas, un nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu 430 *euro* apmērā.

Ar pārvaldes 2018.gada 11.maija lēmumu Nr.1/12-D/1370 pieteicējai norādīts, ka Valmieras cietuma amatpersonu rīcībā nav saskatāmas disciplinārpārkāpuma pazīmes, kā arī nav konstatējama Valmieras cietuma amatpersonu prettiesiska rīcība saistībā ar viņas sūdzību. Vienlaicīgi noraidīts arī pieteicējas iesniegums daļā par nemantisko kaitējumu atlīdzināšanu.

[2] Nepiekrītot lēmumam, pieteicēja vērsās Administratīvajā rajona tiesā, norādot, ka 2018.gada 3.aprīlī viņa kopā ar 8 mēnešus veco dēlu devās pie sava vīra uz ilglaicīgo satikšanos Valmieras cietumā. Viņas vīrs pēc satikšanās aizvests plkst.17.20, savukārt pieteicējai ar bērnu vēl stundu nācās gaidīt vienā telpā ar citiem ieslodzītajiem. Pieteicēja norāda, ka, gaidot ieslodzījuma vietas darbinieku, bija ļoti uztraukusies, jo baidījās par savu un bērna drošību, tādējādi nepaspēja viņam izteikt iebildumus par tik ilgu kavēšanos.

Pieteicēja norāda, ka ārpus telpām atradās novērošanas kameras, kuru ieraksti nav apskatīti un izmantoti kā pierādījumi. Iestādes atbildē norādīts, ka vienīgie pierādījumi, lai noskaidrotu apstākļus, kas minēti sūdzībā, izmantoti Valmieras cietuma amatpersonu ziņojumi, nevis novērošanas ieraksti.

Savā papildu paskaidrojumā *(lietas 20.lapa)* pieteicēja vērš uzmanību, ka viņa uz ilgstošo satikšanos ielaista ātrāk, nekā to norāda Valmieras cietums caurlaidē, līdz ar to Valmieras cietums ir pārkāpis kārtības noteikumus. Tāpat pieteicējai netika paskaidrots, uz kurieni zvanīt, kad beidzas tikšanās, un viņa pirmo reizi bija uz ilglaicīgo satikšanos, pretēji Valmieras cietuma norādītajam, tādējādi cietuma kārtības noteikumi viņai nebija zināmi.

[3] Pārvalde rakstveida paskaidrojumā (*lietas 14. un 15.lapa*) norāda, ka pieteicējas pieteikumu neatzīst. No dienesta pārbaudes laikā iegūtajiem paskaidrojumiem noskaidrots, ka 2018.gada 3.aprīlī ap plkst.17.20 ilgstošās satikšanās Valmieras cietuma priekšnieka dežūrējošais palīgs saņēma telefona zvanu par to, ka ieslodzītais /pers. C/ vēlas pārtraukt ilgstošo tikšanos, kaut gan satikšanās bija paredzēta līdz plkst.18.00. Ap plkst.17.25 notiesātais /pers. C/ izvests un atvests uz dežūrdaļu, kur veikta pilna ieslodzītā pārmeklēšana. Pēc pārmeklēšanas ap plkst.17.40 minētā amatpersona ieradās uz ilgstošās satikšanās telpu, lai izlaistu pieteicēju ar dēlu. Pārliecinoties, ka satikšanās telpās nav atstāti nekādi pārtikas produkti un satikšanās telpas inventārs nav bojāts, ap plkst.17.50 apmeklētāji izvesti no ilgstošās satikšanās. Taču, atrodoties otrajā postenī, pieteicēja atcerējās, ka viņai ilgstošās satikšanās telpās, slēgtā noliktavā ir atstāta pelēka rokassomiņa. Ņemot vērā, ka pieteicēja bija ar mazu bērnu, cietuma darbinieks pats atnesa pieteicējai somiņu uz otru posteni, kur veikta caurlaižu salīdzināšana ar personas dokumentiem. Ap plkst.18.00 atrakstītas vienreizējās caurlaides un pieteicēja izlaista no ieslodzījuma vietas.

Pieteicējai nekādas sūdzības par pavadīto laiku ilgstošās satikšanās telpās nebija. Pirms ilgstošās satikšanās pieteicējai izskaidrots, kā viņa nepieciešamības gadījumā, var sazvanīt Valmieras cietuma priekšnieka dežūrējošo palīgu. Arī ilgstošās satikšanās telpā uz sienas ir norādīts telefona numurs, pa kuru ir iespējams sazināties ar Valmieras cietuma priekšnieka dežūrējošo palīgu. Pieteicēja 2018.gada 3.aprīlī no ilgstošās satikšanās telpas nezvanīja Valmieras cietuma priekšnieka dežūrējošam palīgam, kā arī nenorādīja, ka jutusi kādu apdraudējumu sev vai savam bērnam. Ievērojot minēto, pārvalde nekonstatē arī zaudējumu atlīdzināšanas pamatu.

[4] Tiesas sēdē pārvaldes pārstāve pieteikumu neatzina, pamatojoties uz lēmumā un rakstveida paskaidrojumā norādītajiem apsvērumiem. Savukārt pieteicēja uz tiesas sēdi neieradās, iepriekš tiesu informējot par savu neierašanos sakarā ar dzīvesvietas maiņu un lūdzot lietu izskatīt bez viņas klātbūtnes *(lietas 75.lapa)*.

Novērtējot izskatāmās lietas materiālus, tai skaitā Valmieras cietuma priekšniekam adresētajā iesniegumā, pieteikumā tiesai un tā papildinājumā norādītos pieteicējas apsvērumus par Valmieras cietuma rīcības prettiesiskumu, kā arī iepriekš minēto lūgumu izskatīt lietu bez viņas klātbūtnes, tiesa nolēma lietu izskatīt pēc būtības bez pieteicējas klātbūtnes.

Motīvu daļa

[5] Tiesa, noklausoties pārvaldes pārstāves paskaidrojumu, kā arī izvērtējot lietas apstākļus un lietā esošos pierādījumus, secina, ka pieteikums *ir noraidāms.*

[6] Administratīvā procesa likuma 89.pants noteic, ka faktiskā rīcība ir iestādes rīcība publisko tiesību jomā, kas neizpaužas tiesību akta veidā un kas ir vērsta uz faktisko seku radīšanu, ja privātpersonai uz šo rīcību ir tiesības vai šīs rīcības rezultātā ir radies vai var rasties personas subjektīvo tiesību vai tiesisko interešu aizskārums. Par faktisko rīcību atzīstamas arī iestādes darbības, kas neatkarīgi no iestādes nodoma rada tādas faktiskās sekas, kuru rezultātā privātpersonai ir radies vai var rasties būtisks tiesību aizskārums. Faktiskā rīcība ir arī iestādes bezdarbība, ja iestādei saskaņā ar tiesību normām bija vai ir pienākums izpildīt kādu darbību.

Pieteicēja pēc būtības uzskata, ka Valmieras cietuma rīcības, organizējot ilgstošo satikšanos ar vīru, rezultātā viņai radies būtisks tiesību aizskārums – nepamatoti ierobežota pieteicējas pārvietošanās brīvība, kā arī apdraudēta viņas un bērna drošība. Tādējādi tiesa izskatāmajā lietā vērtēs Valmieras cietuma organizētās pieteicējas un viņas vīra ilgstošās satikšanās tiesiskumu.

[7] Ministru kabineta 2006.gada 30.maija noteikumu Nr.423 „Brīvības atņemšanas iestādes iekšējās kārtības noteikumi" (turpmāk – noteikumi Nr.423) 60., 61., 62. un 63.punkts noteic, ka satikšanās atļauju izdod brīvības atņemšanas iestādes priekšnieks, pamatojoties uz notiesātā iesniegumu. Satikšanās ilgumu nosaka brīvības atņemšanas iestādes administrācija saskaņā ar Latvijas Sodu izpildes kodeksā paredzēto satikšanās ilgumu atbilstoši soda izciešanas režīma pakāpei. Satikšanās dalībnieki satikšanās laiku var saīsināt. Katru mēnesi līdz desmitajam datumam brīvības atņemšanas iestādes administrācija sagatavo ilgstošo satikšanos grafiku nākamajam mēnesim. Grafiku novieto vietā, kur notiesātie var ar to iepazīties. Pirms ilgstošas satikšanās apmeklētājs uzrāda personu un radniecības pakāpi apliecinošus dokumentus. Noteikumu Nr.423 64. un 65.punkts noteic, ka pirms ilgstošas satikšanās apmeklētājus brīdina par aizliegumu nodot notiesātajiem mantas, izstrādājumus un vielas, kuras ir aizliegtas brīvības atņemšanas iestādē, un izskaidro citus brīvības atņemšanas iestādes iekšējās kārtības noteikumus. Ja brīvības atņemšanas iestādes noteiktā kārtība tiek pārkāpta, satikšanos pārtrauc. Ilgstošas satikšanās sākumā veic apmeklētāja mantu un apģērba apskati un pārmeklēšanu. Ja apmeklētājs no apskates un pārmeklēšanas atsakās, ilgstošā satikšanās netiek atļauta. Savukārt šo noteikumu 69. un 70.punkts noteic, ka pirms un pēc satikšanās notiesāto pārmeklē. Uz satikšanos notiesātais drīkst ņemt līdzi tikai higiēnas un smēķēšanas piederumus. Ilgstošās satikšanās telpā apmeklētāji drīkst ienest tādus priekšmetus un pārtikas produktus, kurus notiesātajiem ir atļauts glabāt, bet notiesātais tos nedrīkst iznest no satikšanās telpas. Ilgstošās satikšanās telpā apmeklētāji nedrīkst ienest personīgo gultas veļu.

Tātad notiesāto ilgstošās satikšanās ar radiniekiem un citām personām notiek saskaņā ar brīvības atņemšanas iestādes priekšnieka izdotu satikšanās atļauju un brīvības atņemšanas iestādes administrācijas sagatavoto ilgstošo satikšanos grafiku. Turklāt, ņemot vērā, ka ilgstošās satikšanās tiek organizētas brīvības atņemšanas iestādēs, to nodrošināšanai ir izvirzītas konkrētas prasības (piemēram, apmeklētāja mantu un apģērba apskate un pārmeklēšana, notiesātā atvešanu no kameras un aizvešanu atpakaļ, veicot arī viņa pārmeklēšanu un tml.), kuru izpilde ir saistīta ar noteikta laika patēriņu.

[8] No lietas materiāliem ir konstatējams, ka saskaņā ar Valmieras cietuma priekšnieka apstiprināto ilgstošās satikšanās grafiku pieteicējam 2018.gada 3.aprīlī bija paredzēta satikšanās (no plkst.10.00 līdz plkst.18.00) *(lietas 36., 38. – 40.lapa)*. 2018.gada 3.aprīlī plkst.9.10 pieteicēja iegājusi Valmieras cietuma teritorijā, bet plkst.9.20 viņai izsniegta vienreizējā caurlaide, saskaņā ar kuru viņai atļauts apmeklēt (ilgstoši satikties) /pers. C/ *(lietas 42. – 44.lapa)*. Ap plkst.10.00 pieteicēja ievesta ilgstošo satikšanos telpu istabā Nr.1, kur viņai veikta personīgo mantu un pārtikas pārbaudi, piedāvāts iepazīties ar pārējām telpām: virtuvi, tualeti un dušas telpu, bet viņa atteikusies, jo visu zinot, kā arī atgādināts, ka blakus 1.istabai atrodas telefons un norādīts dežūrdaļas numurs, uz kuru zvanīt nepieciešamības gadījumā *(lietas 35.lapa)*. 2018.gada 3.aprīlī ap plkst.17.20 no ilgstošo satikšanos telpām saņemts notiesātā /pers. C/ zvans, ka viņš vēlas pārtraukt ilgstošo satikšanos. Ap plkst.17.25 viņš izvests no minētajām telpām un aizvests uz dežūrdaļu, kur veikta viņa pilna pārmeklēšana, kas pabeigta ap plkst.17.40 *(lietas 33.lapa)*.

Saskaņā ar Valmieras cietuma priekšnieka dežūrējošā palīga /pers. E/ ziņojumu pēc notiesātā /pers. C/ pārmeklēšanas ap plkst.17.40 viņš ieradies ilgstošo satikšanos telpās, lai izlaistu pieteicēju ar mazu bērnu. Pārliecinājies, vai satikšanās telpās nav atstāti pārtikas produkti un nav bojāts inventārs, ap plkst.17.50 viņš izvedis apmeklētājus no šīm telpām. Atrodoties otrajā posteņī, pieteicēja atcerējusies, ka ilgstošo satikšanos telpās viņa atstājusi pelēku rokas somiņu, tādēļ /pers. E/ devies tai pakaļ un atnesis to pieteicējai. Plkst.18.00 pieteicējai atrakstīta vienreizējā caurlaide un viņa izlaista no ieslodzījuma vietas *(lietas 32. un 42.lapa)*. Savukārt no lietā esošā videoieraksta, kurā redzams Valmieras cietuma 2.posteņa 18.koridoris, konstatējams, ka plkst.18.14 cietuma darbinieka pavadībā tajā ienāk sieviete ar bērnu ratu kulbiņu. Pieejot pie mantu skapīšiem, viņa kaut ko paziņo cietuma darbiniekam, kurš pēc tam dodas atpakaļ un atgriežas plkst.18.17 ar rokas somiņu, kuru atdod sievietei, pēc kā viņa aiziet *(lietas 71.lapa)*.

[9] Novērtējot lietā konstatējamos apstākļus kopsakarā ar iepriekš minēto tiesisko regulējumu, tiesa secina, ka Valmieras cietuma organizētās pieteicējas un viņas vīra ilgstošās satikšanās laikā nav konstatējams iestādes rīcības prettiesiskums un tās laikā pieteicējai nav nepamatoti ierobežota ne pārvietošanās brīvība, ne arī apdraudēta viņas un bērna drošība. Pie šāda secinājuma tiesa nonāca sekojošu apsvērumu dēļ.

Pirmkārt, kā jau tiesa norādīja iepriekš *(sk. sprieduma 7.punktu)* ilgstošās satikšanās nodrošināšana brīvības atņemšanas iestādē ir saistīta ar konkrētu prasību izpildi, līdz ar to arī ar noteikta laika patēriņu. Tādēļ pieteicējai, ierodoties uz ilgstošo satikšanos Valmieras cietumā, bija jāapzinās, ka viņas nokļūšana līdz satikšanās istabai un izkļūšana no cietuma teritorijas prasīs ievērojami lielāku laiku, nekā tas būtu, ja viņa ierastos atklāta tipa iestādē. Turklāt tas saistīts arī ar pašas pieteicējas un viņas bērna interesēm, proti, viņu drošības nodrošināšanu. Par to, ka pieteicēja apzinājās šos apstākļus, liecina tas, ka Valmieras cietumā viņa ieradusies jau plkst.9.10.

Otrkārt, pieteicēja norādījusi, ka satikšanās istabā viņa ielaista jau plkst.9.20, nevis plkst.10.00, tādēļ pieteicējas ieskatā cietuma administrācija izdarījusi pārkāpumu. Savukārt no cietuma uzraudzes /pers. F/ ziņojuma konstatējams, ka pieteicēja ilgstošo satikšanos telpu istabā Nr.1 ievesta ap plkst.10.00. Tātad konstatējama neliela pretruna starp pieteicējas un uzraudzes norādītajiem laikiem, tomēr šim apstāklim nav ietekmes uz iespējamo pieteicējas tiesību aizskārumu. Proti, tas, ka pieteicēja ilgstošo satikšanos telpās ievesta savlaicīgi ir saistīts ar konkrētu drošības prasību izpildi (personīgo mantu un pārtikas pārbaudi) un viņas iekārtošanos, tai skaitā, iepazīstināšanu ar tiesībām izmantot noteiktas telpas. Turklāt pat tajā gadījumā, ja viņas ilgstošā satikšanās ar vīru sākusies nevis plkst.10.00, bet, piemēram, 9.40 vai 9.50, tas faktiski palielināja viņas tiesību apjomu (satikšanās bija paredzēta līdz plkst.18.00), nevis to ierobežoja (pieteicēja arī nav norādījusi, ka cietuma administrācija būtu pāragri pārtraukusi satikšanos, gluži pretēji, to pārtraucis notiesātais /pers. C/).

Treškārt, pieteicēja norādījusi, ka pēc vīra aizvešanas no satikšanās telpām viņa palikusi ar citiem ieslodzītajiem, tādēļ, gaidot ieslodzījuma vietas darbinieku, bija ļoti uztraukusies, jo baidījās par savu un bērna drošību. Tomēr lietas materiāli neapstiprina šos pieteicējas norādītos apstākļus. Ilgstošās satikšanās Valmieras cietumā tiek organizētas tām speciāli paredzētajās telpās, kurās atrodas gaitenis ar divām atsevišķām istabām (Nr.1 un Nr.2), kurās norisinās satikšanās. Tāpat šajās telpās atrodas kopīga virtuve, tualete un dušas telpa *(lietas 62. – 64.lapa)*. Tātad, lai gan 2018.gada 3.aprīlī istabā Nr.2 notikusi vēl viena ilgstošā satikšanās, tomēr pieteicējai nevajadzēja uzturēties vienā telpā, piemēram, koplietošanas virtuvē, ja viņa to nevēlējās. Pieteicējai kopā ar bērnu, gaidot ieslodzījuma vietas darbinieku, bija iespēja atrasties istabā Nr.1, kurā viņu neviens cits ieslodzītais netraucētu. Turklāt lietā konstatētie apstākļi, proti, tas, ka pieteicēja par šādiem apstākļiem nebija informējusi ne dežūrdaļu (pa ilgstošo satikšanos telpu gaitenī esošo tālruni), ne arī konkrētos ieslodzījuma vietas darbiniekus, liecina, ka šādi apstākļi (savas un bērna drošības apdraudējums no citu ieslodzīto puses) realitātē nav

bijuši.

Ceturtkārt, lai gan konstatējamas nelielas pretrunas (aptuveni 15 – 20 min) starp Valmieras cietuma priekšnieka dežūrējošā palīga /pers. E/ ziņojumā norādīto laiku, cikos pieteicēja izvesta no ilgstošo satikšanos telpām, un videoierakstos konstatētajiem laikiem, tomēr šī atšķirība, kuru pats cietuma darbinieks skaidro ar vadīšanos pēc sava rokas pulksteņa, nav atzīstama par apstākli, kas varētu ietekmēt tiesas secinājumu par ilgstošās satikšanās organizēšanas tiesiskumu. Turklāt saskaņā ar Valmieras cietumā noteikto dienas kārtību laika posmā no 17.20 līdz 18.20 ieslodzītajiem ir noteikts vakariņu laiks, savukārt /pers. E/ viens no amata pienākumiem ir pārbaudīt ieslodzītajiem sagatavotā ēdiena kvalitāti *(lietas 47. un 56.lapa)*. Tādējādi līdztekus pieteicējas izvešanai no ilgstošo satikšanos telpām /pers. E/ bija jāveic arī citi amata pienākumi. Tomēr kopējais laika posms no plkst.17.25, kad no minētajām telpām aizvests /pers. C/, līdz aptuveni plkst.18.05 (plkst.18.14 pieteicēja ievesta 2.posteņa 18.koridorā, bet pirms viņas izvešanas no ilgstošo satikšanos telpām /pers. E/ pārliecinājies, vai tajās nav atstāti pārtikas produkti un nav bojāts inventārs), kad ilgstošo satikšanos telpās ieradies Vamieras cietuma darbinieks /pers. E/, jeb aptuveni 40 minūtes, nav vērtējams kā būtisks pieteicējas tiesību aizskārums. Tāpat arī pieteicējas norāde par autobusa nokavēšanu nekādā veidā neliecina par būtisku viņas tiesību aizskārumu.

[10] Ievērojot visu iepriekš minēto, tiesa nekonstatē prettiesisku Valmieras cietuma rīcību, 2018.gada 3.aprīlī nodrošinot ilgstošo pieteicējas satikšanos ar /pers. C/. Tādējādi pieteikums daļā par Valmieras cietuma amatpersonas faktiskās rīcības, pieteicēju un viņas dēlu 2018.gada 3.aprīlī laicīgi neizlaižot no satikšanās telpas, atzīšanu par prettiesisku ir noraidāms.

[11] Administratīvā procesa likuma 92.pants noteic, ka ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību. Savukārt Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 1.panta pirmā daļa noteic, ka likuma mērķis ir nodrošināt privātpersonai Satversmē un Administratīvā procesa likumā noteiktās tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu par mantisko zaudējumu vai nemantisko kaitējumu (turpmāk – zaudējuma atlīdzinājums), kas tai nodarīts ar valsts pārvaldes iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību. Šā likuma 4.panta pirmā daļa noteic, ka iestāde zaudējumus var nodarīt ar darbību izdodot prettiesisku administratīvo aktu vai veicot prettiesisku faktisko rīcību, vai arī ar bezdarbību, ja iestādei bija pienākums rīkoties, bet tā prettiesiski nav rīkojusies. Savukārt šā likuma 5.pants noteic, ka tiesības uz zaudējuma atlīdzinājumu ir cietušajam, proti, privātpersonai, kas ir prettiesiska administratīvā akta adresāts vai trešā persona Administratīvā procesa likuma izpratnē, kā arī privātpersonai, pret kuru ir tieši vērsta vai kuru tieši skar iestādes prettiesiska faktiskā rīcība.

No minētajām tiesību normām ir secināms, ka zaudējumu (arī nemantiskā kaitējuma) atlīdzinājuma priekšnoteikums ir iestādes prettiesisks administratīvs akts, prettiesiska faktiskā rīcība vai prettiesiska bezdarbība.

Ņemot vērā to, ka tiesa nekonstatēja Valmieras cietuma rīcības prettiesiskumu, zaudējumu atlīdzināšanas priekšnosacījums (prettiesiskums) šajā lietā nepastāv. Līdz ar to pieteicējas pieteikums arī daļā par nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu 430 *euro* apmērā ir noraidāms.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246. – 251.pantu, 289. – 291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

noraidīt /pers. B/ pieteikumu par Valmieras cietuma amatpersonas faktiskās rīcības, pieteicēju un viņas dēlu 2018.gada 3.aprīlī laicīgi neizlaižot no satikšanās telpas, atzīšanu par prettiesisku un nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu 430 *euro* apmērā.

Tiesas spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Valmieras tiesu namā.

Spriedums sastādīts 2018.gada 14.novembrī.

Tiesnesis G.Ploriņš